

Mijn favoriete boom: *Juglans nigra*

De zwarte walnoot (*Juglans nigra*) is een boomsoort uit de okkernotenfamilie (Juglandaceae) en wordt gerekend tot de hoogste groep bomen die in Nederland groeit (20-30 meter). Van nature komt *Juglans nigra* voor in het oosten van Noord-Amerika, zuidelijk tot in Texas en ook noordelijk in Zuidoost-Canada. Het is daar een bosboom in het gemengde loofbos, samen met *Liriodendron*, *Fraxinus americana*, *Prunus*, *Fagus grandiflora*, *Carya* en *Quercus*-soorten. De zwarte walnoot kan 30-40 (45) meter hoog worden, met een kroonbreedte van 25 meter. De oudste bomen zijn ongeveer 250 jaar en hebben dan een imposante habitus. Reeds in 1629 is deze zwarte noot via Engeland in Europa geïntroduceerd.

In Nederland staat de hoogste zwarte noot in Beesd, op landgoed Heerlijkheid Marienwaardt. Deze meet ongeveer 35 meter, met een stamomtrek van zo'n 3,6 meter. Er zijn diverse exemplaren in ons land die meer dan 25 meter hoog zijn. De dikste boom staat in Terborg in het park van Kasteel Wisch met ongeveer 5 meter stamomtrek en een hoogte van ongeveer 28 meter. De breedste boom is die op het landgoed Fraeylemaborg in Slochteren, met een kroonddoorsnede van ongeveer 35 meter.

Kenmerken van stam en blad

De rechte, doorgaande stam is diep netvormig gegroefd, eerst lichtbruin maar later zeer donker grijsbruin van kleur. De transparante kroon geeft de boom een karakteristieke uitstraling. In combinatie met de donkere stam is de aanblik van de kroontextuur, afgetekend tegen een heldere hemel en met de fraaie lichtval door de takken en bladeren, indrukwekkend.

De samengestelde bladeren zijn heldergroen, glanzend,

oneven geveerd met 15-25 blaadjes. Elk blaadje is 7-10 cm lang en 2-3 cm breed, lancetvormig tot eirond-lancetvormig met een fijn gezaagd bladrand en een witte, fijnharige onderzijde. Het topblaadje is vaak zeer klein of ontbrekend. Het gehele blad kan tot 60 cm lang worden. Wrijf je het blad tussen je handen kapot, dan geeft het een aangename geur. In de herfst kleurt de zwarte noot botergeel en het is imposant als de boom vóór de bladval deze kleur al aanneemt.

Juglans nigra

Foto: Wout Kromhout

Bloei en vruchten

De bloei valt gelijk met het verschijnen van de bladeren, eind mei tot half juni. *Juglans nigra* is een katjesdrager waarbij de mannelijke katjes 5-10 cm lang zijn en de vrouwelijke bloemen alleen staan of met enkele bij elkaar in korte, groenachtige aren. De bloei is onopvallend en zonder geur.

De vruchten zijn 4-5 cm grote noten (steenvrucht) met een harde bolster. Deze is op jonge leeftijd geelgroen maar bij rijping verkleurt hij naar donkerbruin. In de bolster zit een 3-4 cm grote noot met een overlans diepgegroefde, zwartbruine wand. De kern van de noot is rond en glad met 4 scheidingswanden. De bolster verspreidt een kenmerkende zeeplucht.

Groeiplaats

Als geschikte bodem voor een goede groei geldt een voedzame, kalkrijke, diep doorlatende bodem. De beste groeiplaats is vol in het licht, dus liever niet in de schaduw maar wel graag op een lekker vochtige bodem waar voldoende water voorhanden is voor de grote verdamping in de zomer.

Juglans nigra, vruchten

Foto: Wout Kromhout

Gebruik van hout en vruchten

Het hout van stam en takken wordt gebruikt voor het vervaardigen van meubels en fijn finewerk. Het hout is een van de mooiste houtsoorten uit Noord-Amerika, het is fraai donkerbruin tot paarsachtig van kleur. De noot is moeilijk te kraken. De kern wordt in Amerika gebruikt in de bakkerij en bij het bereiden van spijzen. De kern is rijk aan olie.

De zwarte noot maakt groei-remmende stoffen aan – juglon – waardoor andere planten in de kroonprojectie op de bodem rond de stamvoet in hun ontwikkeling worden geremd. Juglon veroorzaakt tevens de zwarte verkleuring van de afstervende plantendelen. De groei-remmende stoffen zorgen er voor dat er geen andere dominerende planten in de buurt zullen groeien die mogelijk waardevolle stoffen uit de bodem weghalen. Vooral coniferen zijn erg gevoelig voor dit effect en blijven zo op eerbiedige afstand van deze majestueuze boom.

Voor de Indianen die in het groeigebied van de zwarte noot wonen, is of was deze boom van grote waarde. De noten zijn een goede voedingsbron terwijl andere delen van de boom als geneesmiddel worden of werden gebruikt. De Indianen kauw(d)en op stukken walnotenbomenschors om tandproblemen te genezen. Van de bolsters werd een poeder gemaakt dat als antiparasietenmiddel werd gebruikt. Van dit poeder kon ook een papje worden bereid dat hielp tegen ringworm. Het binnenste gedeelte van de boomschors werd tevens gebruikt als laxermiddel.

Van de zwarte noot is een cultivar met diep ingesneden blaadjes bekend: *Juglans nigra* 'Laciniata'. Deze is fraai als tuin- en parkboom en bereikt uiteindelijk de eerste grootte (>12 meter). □

Juglans nigra 'Laciniata' met diep ingesneden blaadjes
Foto: Gert Fortgens